

KASVUN JA OPPIMISEN ASUKASPANEELI

Suosituksset varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja
nuorisopalveluiden palveluverkon suunnitteluun

26.8.2026

JOHDANTO

Jyväskylän kaupunki haluaa kuulla asukkaiden näkemyksiä siitä, millaisilla periaatteilla kasvun ja oppimisen palveluverkkoa tulisi suunnitella, jotta palvelut olisivat kuntalaisille saavutettavia, oikeudenmukaisia kestäviä myös tulevaisuudessa. Tätä varten koottiin noin 30 henkilön asukaspaneeli, joka tuotti julkilausuman päätöksentekijöiden ja valmistelijoiden hyödynnettäväksi.

2000 satunnaisesti valittua jyväskyläläistä sai kesäkuussa 2026 kutsun asukaspaneeliin. Halukkailta osallistujilta kysyttiin taustatietoina ikää, sukupuolta, asuinaluetta, äidinkieltä, koulutustaustaa, elämäntilannetta, perhetyyppiä sekä käyttääkö varhaiskasvatus-, perusopetus- tai nuorisopalveluita.

Osallistajat valittiin 85 hakijasta taustatietoihin pohjaten siten, että koolle saatiin mahdollisimman kattavasti eri-ikäisiä ja eri taustaisia jyväskyläläisiä. Eri ikäryhmistä valittiin osallistujia muutoin Jyväskylän väestörakenteen mukaisesti, mutta nuorten määrää painotettiin hieman, sillä paneelin aihe koskettaa erityisesti heitä. Asukaspaneeliin valittiin osallistujia jokaiselta Jyväskylän asuinalueelta.

Asukaspaneelilla oli neljä tapaamista elokuussa 2026. Kaupungin asiantuntijat perehdyttivät osallistujia varhaiskasvatus-, perusopetus- ja nuorisopalveluihin sekä niiden palveluverkkosuunnitteluun. Asukaspaneeli laati julkilausuman työskennellen pienryhmissä ja yhteisesti. Asukaspaneelityöskentelyn päätteeksi paneeli hyväksyi julkilausuman yksimielisesti.

Julkilausuman laatimisessa noudatettiin puntaroivan keskustelun periaatteita, joihin kuuluu erilaisten näkökulmien kuuleminen, omien mielipiteiden perusteleminen, yhteisen ymmärryksen rakentaminen sekä keskinäinen kunnioitus.

Asukaspaneelin suunnitteli ja toteutti Jyväskylän kaupungin osallisuuspalvelut ja sivistyspalvelut.

ASUKASPANEELIN TEHTÄVÄNANTO JA JULKILAUSUMA

Asukaspaneelille esitettiin seuraavanlainen tehtävänanto:

Millaisilla periaatteilla perusopetuksen, varhaiskasvatuksen ja nuorisopalveluiden palveluverkkoa tulisi suunnitella, jotta palvelut olisivat kuntalaisille saavutettavia, oikeudenmukaisia ja kestäviä myös tulevaisuudessa?

Panelisteilta toivottiin näkemyksiä esimerkiksi sitä, mitkä tekijät tekevät päiväkotien, koulujen ja nuorten palveluista aidosti saavutettavia ja laadukkaita. Miten palvelut voidaan toteuttaa oikeudenmukaisesti eri alueilla ja millaista on reilu päätöksenteko tilanteessa, jossa kaikkea ei voida säilyttää ennallaan?

Julkilausuma koostuu viidestä teemasta:

- Lasten ja nuorten hyvinvointi
- Turvallisuus
- Palveluiden ja opetuksen laatu
- Palveluiden tasapuolinen saatavuus ja saavutettavuus
- Viestintä ja vuorovaikutus

Lasten ja nuorten hyvinvointi

Hyvinvointi on lähtökohta tasapainoiselle kasvulle, kehitykselle ja hyvälle elämälle.

Lapset ja nuoret tulee ottaa mukaan oman arkensa suunnitteluun. Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla turvallisia ja pysyviä ihmissuhteita sekä mahdollisuus kuulua yhteisöön.

Keskeisimmät huomiot päättäjille ja valmistelijoille:

- Lapset ja nuoret tulee ottaa mukaan siirtymätilanteiden (esim. yksikön tai luokan vaihtuminen) suunnitteluun ja vaikutusten arviointiin. Lapsille ja nuorille tulee varata riittävästi aikaa tutustua uuteen yksikköön ja sopeutua muutokseen.
- Palveluiden sijoittelussa, sijainnissa ja ryhmissä tulee huomioida kaverisuhteiden muodostuminen ja tuttujen sekä turvallisten aikuisten pysyvyys lasten ja nuorten arjessa.
- Lapsille ja nuorille suunnattua toimintaa ja tiloja tulee olla saatavilla eri puolilla Jyväskylää.

Lapsissa ja nuorissa on tulevaisuus, heille tulee turvata hyvät lähtökohdat. Kaupungin ja hyvinvointialueen leikkaukset vaikuttavat laajasti eri palveluihin ja sitä kautta lapsiin ja nuoriin. Tällä hetkellä

puhutaan nuorten mielenterveyskriisistä. Hyvinvointi on lähtökohta tasapainoiselle kasvulle, kehitykselle ja hyvälle elämälle. Lapset ja nuoret ovat lähtökohdaisesti haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä ja heille tulisi turvata laajasti palvelut yhteistyössä muiden toimijoiden, kuten hyvinvointialueen ja eri järjestöjen kanssa.

Päätöksenteossa tulisi huomioida lasten ja nuorten hyvinvoinnin eri ulottuvuudet ja niiden toteutuminen – mikä on kussakin tilanteessa lapsen ja nuoren etu ja kuinka se on mahdollista toteuttaa? Päätöksentekoon on hyvä ottaa lapset ja nuoret itse mukaan sekä hyödyntää myös tutkimuksellisia näkökulmia esimerkiksi uusien rakennuksien suunnittelussa.

Sosiaalisten suhteet, erityisesti kaverit, ovat kasvaville lapsille ja nuorille tärkeitä. Myös luotettavien ja turvallisten aikuisten läsnäolo ja kiireetön kohtaaminen tukevat hyvinvointia. Jatkossa tulee edelleen tukea lasten ja nuorten mahdollisuuksia harrastustoimintaan. Nuorilla tulee olla saatavilla turvallinen kodin ulkopuolinen tila tai mahdollisuus harrastaa riippumatta taloudellisesta tilanteesta. Nuorisopalveluita tai muuta nuorille suunnattua toimintaa tulee olla saatavilla laajemmin eri puolilla Jyväskylää ja sitä voi toteuttaa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ylisukupolvisuutta voidaan hyödyntää eri palveluissa ja tilaratkaisuissa esimerkiksi sijoittamalla päiväkotit ja vanhusten palvelutalo samaan yhteyteen.

Turvallisuus

Turvallisuus on kaiken lähtökohta, josta ei voida tinkiä.

Turvallisuusympäristö on muuttunut, mikä tekee aiheesta erityisen ajankohtaisen ja tärkeän. Jokaisella on oikeus turvalliseen ympäristöön. Turvallisuus luo hyvinvointia ja hyvinvointi turvallisuutta.

Keskeisimmät huomiot päättäjille ja valmistelijoille:

- Aikuisten tehtävä on turvata se, että lapset saavat olla lapsia. Lapsille ja nuorille luodaan usko tulevaisuuteen.
- Kaikilla tulee olla henkisesti ja fyysisesti turvallinen ympäristö. Terveet tilat ovat ensisijaiset.
- Suuressakin yksikössä toiminta tulee suunnitella niin, että tiloissa on kaikkien turvallista olla.

Turvalliset, terveelliset ja esteettömät tilat ovat erittäin tärkeä prioriteetti. Epäterveissä tiloissa toimiminen aiheuttaa kustannuksia toisaalla, kuten terveydenhuollossa, joten käytössä olevista kiinteistöistä on pidettävä hyvää huolta. Koulumatkojen

pituus ja turvallisuus on huomioitava. Pidemmätkin koulumatkat ovat hyväksyttäviä, jos voidaan taata turvallinen koulumatka ja terveet sisätilat. Turvalliset piha-alueet ehkäisevät myös lieveilmiöitä. Palveluiden toimipisteissä piha-alueet tulee suunnitella ikätasoisesti ja niin, että suurissa yksiköissä eri-ikäisillä on omat alueensa ajanviettoon.

Turvallisuus tulee taata myös koulupäivän jälkeen: peruskouluikäisille Jyväskylän Jälkkäri on tästä hyvä esimerkki. Nuorisotiloissa turvallisuutta luovat tutut tilat sekä luotettavat aikuiset.

Lapsen kasvun ja oppimisen polun selkeys ja johdonmukaisuus luo turvaa sekä lapselle että hänen huoltajilleen. Erityisesti siirtymätilanteissa toimimiseen tulee kiinnittää huomiota ja varata niiden toteuttamiseen riittävästi aikaa.

Palveluiden välisellä yhteistyöllä voidaan tunnistaa, puuttua ja ennaltaehkäistä kiusaamista, radikalisoitumista ja muita vakavia tilanteita. Kriisitilanteisiin on varauduttava ja varmistettava toimintaohjeet. Palveluverkon suunnittelulla voidaan omalta osaltaan tukea palveluiden välistä yhteistyötä.

Palveluiden ja opetuksen laatu

Opetuksen laadusta täytyy pitää kiinni.

Varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja nuorisopalveluissa täytyy olla riittävästi osaavaa ja hyvinvoivaa henkilökuntaa sekä asianmukaiset tilat.

Keskeisimmät huomiot päättäjille ja valmistelijoille:

- Ryhmäkokojen tulee pohjautua tutkittuun tietoon.
- Palveluiden ammattikunta mukaan päätöksentekoon.
- Pitkäjänteiset tilaratkaisut.
- Palveluverkkoa suunniteltaessa täytyy huomioida, missä on saatavilla oikeat ammattilaiset ja tukipalvelut.

henkilökuntaa. Henkilöstölle tulee taata riittävä tuki, jotta erilaisista lähtökohdista tulevilla lapsilla olisi mahdollisuus oppimiseen. Koulut ja varhaiskasvatus ovat moniammatillisia yhteisöjä ja kaikkien ammattilaisten resurssit tulee käyttää tarkoituksenmukaisesti. Opettajien ja muun henkilökunnan ammattitaidosta ei saa tinkiä.

Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja nuorisopalveluiden tilat tulisi sijoittaa mahdollisuuksien mukaan lähelle, mikä helpottaa niiden saavutettavuutta, mutta myös tuo säästöjä tilojen käyttöä tehostamalla. Jos jostain pitää säästää, tulee säästää seinistä. Nuorisopalveluiden laadusta ja monipuolisuudesta ei tule tinkiä. On tärkeää hyödyntää jalkautuvaa nuorisotyötä esimerkiksi kaupungin reuna-alueilla.

Palveluiden laadun täytyy säilyä hyvänä. Palveluiden laatuun on suoraan yhteydessä ammattilaisten hyvinvointi, osaaminen sekä asianmukaiset tilat ja riittävät resurssit. Ammattilaiset tulee ottaa riittävän ajoissa mukaan päätöksentekoon sekä tilojen ja palveluiden suunnitteluun. Heiltä tulee kysyä: Miten pystytte tekemään työnne parhaiten?

Vaikeissa päätöksenteon tilanteissa ammattilaiset voivat auttaa arvovalintojen tekemisessä. Ammattikuntaa voisi osallistaa esimerkiksi valitsemalla osallistujat satunnaisotannalla. Henkilökunnalle on myös tärkeää antaa kaikki tarvittava tieto tilanteen hahmottamiseksi. Kun ammattilaisia kuunnellaan ajoissa, saadaan rakennettua tiloja, jotka ovat toimivia ja ammattilaiset ovat sitoutuneempia ja tyytyväisempiä työssä. Tällöin voi myös säilyä tutut aikuiset lapsille ja nuorille.

Palveluiden laatuun vaikuttaa keskeisesti myös ryhmäkoot varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Ryhmäkoot tulee pitää järkevinä ja niiden tulee pohjautua tutkittuun tietoon. Ryhmäkokojen suunnittelussa on huomioitava lasten tuen tarpeet ja oppimisen mahdollisuus kaikille.

Varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja nuorisopalveluissa täytyy olla riittävästi osaavaa

Palveluiden tasapuolinen saatavuus ja saavutettavuus

Palvelut on turvattava kaikille tasapuolisesti, mutta toteutustavat voivat vaihdella alueellisesti.

Palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta tulee arvioida samankaltaisten asuinalueiden kesken, kaupungin yhteinen palvelutaso ja alueiden erityispiirteet huomioiden.

Julkilausuma koostuu viidestä teemasta:

- Saavutettavuuden helppous tulee suhteuttaa alueelliseen sijaintiin sekä palvelun käyttöäjiin.
- Paikan ei tarvitse olla lähellä, jos se on saavutettavissa julkisella liikenteellä.
- Palveluiden saavutettavuus tulee suhteuttaa lapsen ja nuoren ikään.
- Palveluiden saatavuus tulee turvata eri puolilla Jyväskylää ja mahdollistaa asuminen myös taajamien ulkopuolella.

pidemmänkin taipaleen yli asuinalueiden vaikka julkisella liikenteellä. Erityisesti varhaiskasvatuksen palvelupisteiden sijainnilla on vaikutusta perheen arkeen: vanhemman työmatkan varrella ja hyvien kulkuyhteyksien äärellä sijaitseva palvelupiste mahdollistaa lapselle lyhyemmän hoitopäivän. Palvelupisteiden sijainnissa tulisi huomioida yhteistyömahdollisuudet yli kuntarajojen sekä mahdollistaa järjestöyhteistyö, jotta matkat pysyvät lyhyinä.

Asuinpaikkaa valitessa on merkittävää tietää, mitä palveluita on tarjolla nyt ja tulevaisuudessa. Palveluverkkoa tulisi suunnitella tilojen monikäyttöisyys huomioiden, pitkäjänteisesti vuositason tarkastelun sijaan pidemmällä aikavälillä ja koko Jyväskylän laajuisesti. Yhtälailla aluekeskuksien ulkopuolisten kylien elinvoimaa tulisi edistää erilaisilla toimilla myös palveluverkon näkökulmasta.

Lapsi ei valitse sitä, missä asuu – sen vuoksi on huomioitava, että palvelut ovat saatavilla kaikille tasapuolisesti. Tasavertaisuus ei tarkoita, että kaikilla alueilla on tarjota kaikki palvelut samalla tavalla ja etäisyydellä vaan palveluiden toteutustavat voivat vaihdella alueellisesti. Palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta tulisi arvioida ja toteuttaa tasapuolisesti samankaltaisten asuinalueiden kesken Jyväskylän yleisen palveluiden tavoitetason (esimerkiksi tilojen, varustelun ja resurssoinnin osalta) mukaisesti. Palveluiden arvioinnissa ja toteutuksessa tulee myös huomioida aluiden erityispiirteet, kuten sijainti, muiden alueellisten toimijoiden aktiivisuus ja julkisen liikenteen toimivuus.

Saavutettavuus ei tarkoita, että palveluiden tulisi olla aina maantieteellisesti lähellä, vaan että niihin on pääsy myös julkisella liikenteellä ja ne sijaitsevat hyvien liikenneyhteyksien äärellä. Palveluiden saavutettavuus tulisi suhteuttaa lapsien ja nuorten ikään: pienelle lapselle lyhytkin matka voi olla pitkä ja nuoriso taas valmiimpi taittamaan itsenäisemmin

Viestintä ja vuorovaikutus

Viestinnän ja vuorovaikutuksen tulee olla oikea-aikaista ja monipuolista.

Riittävä, ymmärrettävä ja monikanavainen tieto mahdollistaa keskustelun, tukee tietoon perustuvaa päätöksentekoa ja auttaa ymmärtämään myös vaikeita ratkaisuja.

Keskeisimmät huomiot päättäjille ja valmisteliijoille:

- Viestintää ja vuorovaikutusta tulee tehdä monipuolisesti ja riittävän ajoissa niiden ryhmien ja tahojen kanssa, ketä asia koskee.
- Suunnitteluprosessissa tulee olla tilaa vuorovaikutukselle, lähtötietojen keräämiselle sekä vaihtoehtoisille tarkasteluille.
- Myös palveluiden henkilöstöä, jotka tuntevat käytännöt ja toimintakentän, tulee kuulla palveluverkkosuunnittelussa.

Jotta voidaan tehdä kestäviä ja tietoon perustuvia päätöksiä, tulee suunnittelusta ja tulevasta päätöksenteosta välittää tietoa monipuolisesti ja monikanavaisesti sille kohderyhmälle ketä asia koskee.

Perheiden, lasten ja nuorten lisäksi tulee huomioida myös työyhteisöt ja henkilöstö sekä muut alueelliset toimijat, kuten järjestöt ja asuinalueiden yhdistykset. On tärkeää, että asian valmisteliijoilla ja siitä päättävillä on toimiva keskusteluyhteys – näin varmistetaan, että luottamushenkilöillä on tarvittavat tiedot päätöksiä tehdessään. Kuntalaisilla tulee olla mahdollisuus keskustella suunnitelmista niin asian valmistelijoiden kuin siitä päättävien tahojen kanssa.

Valmistelussa oleva asia tulee kertoa selkeästi ja riittävän laajasti. Tarvittavat taustat ja näkökulmat tulee avata, jotta osallisilla on mahdollisuus arvioida ja ymmärtää asiaan vaikuttavia eri tekijöitä. Viestinnän tulee olla selkeää ja kohdennettua, jotta tärkeät uutiset eivät huku muun informaation alle. Riittävän ajoissa aloitetulla viestinnällä varmistetaan, että tieto tavoittaa sitä koskevat tahot ja mahdollisimman moni pystyy osallistumaan keskusteluun. Vuorovaikutukseen, lähtötietojen keräämiseen ja vaihtoehtoisille tarkasteluille tulee olla aikaa ja tilaa suunnitteluprosessissa.

Jyväskylän kaupunki

www.jyvaskyla.fi